

ธรรมะคัมภีร์ครองโลก

ชุดหมอนล้อ อันดับ ๒๙

ร่วมพิมพ์ในงานธรรมสมโภช

ฉลองอายุ ๘๐ ปีของท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ

อุทิศนา

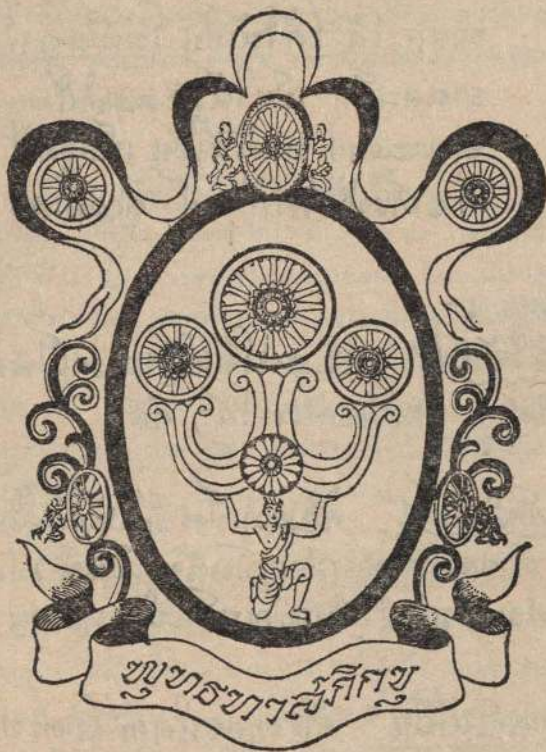
จักรธรรมะมลาย	จะหมนท้าวทั้งราชตรี
แผ่ธรรมะรังษี	ตามพระพทททรงประสงค์ ฯ
มันหมายจะเสริมศาสน์	สถาปนโลกให้อยู่ง
ปลอดภัยพินาศ, คง	เป็นโลกศุขสถาพร ฯ
หากแล้งพระธรรมญาณ	อันธพาลกลีบปร
จะครองโลกเป็นอากร	ให้เลวลู่สเตรัจฉาน ฯ
จะทุกข์ทนทั้งคีนวัน	พิฆาตกันบมีประมาณ
ด้วยเหตุอหังการ	เข้าครองโลกวิโยคธรรม ฯ
บรรษัทพระพทองค์	จึงประสงค์ประกอบกรรม
ตามแนวพระธรรมนำ	ให้โลกมองผ่องพ้นภัย ฯ
เผยแผ่พระธรรมทาน	ให้ไพศาลพิชิตชัย
แปดหมื่นสี่พันนัย	อุทิศท้าวทั้งราชตรี ฯ

พ.ท.

๒๕๒๓

ธรรมะคุ้มครองโลก

ชุดหมุ่หล่อ อันดับ ๒๙

ศรัทธาบริจาคของผู้มาเยี่ยมชมมอภข์แต่ละปี

สร้างไว้ในพระพุทธศาสนา

ฉบับถวายสักการะบูชาท่านอาจารย์มีอายุครบ ๘๐ ปีบริบูรณ์

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๒๙

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : ๕,๐๐๐ เล่ม

(สงวนลิขสิทธิ์)

ภาษามโนทัศน์

ภาษามโนทัศน์ คือ ภาษามโนทัศน์ ไม่ใช่ภาษา
 ภาษามโนทัศน์ เป็นภาษามโนทัศน์
 ภาษามโนทัศน์ ภาษาไทย เป็นภาษามโนทัศน์
 ที่ต่างจาก ภาษามโนทัศน์ ภาษาไทย

หมายเหตุ :-

"ได้ใจเป็น" คือ ภาษามโนทัศน์ ภาษาไทย
 ภาษาไทย ภาษาไทย ภาษาไทย

"เขียนใจเป็น" คือ ภาษามโนทัศน์ ภาษาไทย
 ภาษาไทย ภาษาไทย ภาษาไทย ภาษาไทย

"ตายใจเป็น" คือ ภาษาไทย ภาษาไทย
 แต่ภาษามโนทัศน์ ภาษาไทย ภาษาไทย
 ภาษาไทย ภาษาไทย ภาษาไทย ภาษาไทย
 คือ ภาษาไทย ภาษาไทย ภาษาไทย
 ภาษาไทย ภาษาไทย

W. S. S. S.

ท่านผู้สนใจในธรรมทั้งหลาย.

การบรรยายในวันนี้มีหัวข้อตามที่ท่านทั้งหลายทราบ
อยู่แล้วว่า ธรรมะคือผู้ช่วยโลก หรือสิ่งที่ช่วยโลก Dhamma-
The World Saviour. ที่นี้เราจะต้องมองดูให้เห็นว่าสมมติ
ฐานที่กล่าวขึ้นนี้มีว่า ธรรมะเป็นผู้ช่วยโลก ทั้งนี้โดยทาง
Logic มันก็ต้องถือว่า โลกต้องมีธรรมะ ธรรมะจึงจะช่วยโลก ;
แล้วอะไรจะทำให้ธรรมะมีอยู่ในโลก มันก็ต้องคนที่อยู่ใน
โลก จึงเป็นอันกล่าวได้ว่า มนุษย์ต้องทำให้ธรรมะมีอยู่ในโลก
ธรรมะจึงจะช่วยโลก ; เพราะฉะนั้นข้อแรกที่สุดเราก็ต้อง
กล่าวกันถึงข้อที่ว่า สิ่งที่เราเรียกว่าธรรมะนั้นคืออะไร ; มนุษย์
รู้ว่าธรรมะคืออะไรแล้ว จึงจะสามารถทำให้ธรรมะมีอยู่ใน

โลก. ถ้ามนุษย์ไม่รู้ว่าธรรมะคืออะไร ก็ย่อมไม่สามารถจะ
 ทำให้ธรรมะมีอยู่ในโลกได้ ฉะนั้นเราจะต้องสนใจกันเป็น
 ข้อแรกว่า สิ่งทีเรียกว่าธรรมะนั้นคืออะไร และข้าพเจ้าก็
 อยากจะขอรับรองให้สนใจในข้อนี้มากเป็นพิเศษกว่าข้ออื่นด้วย
 ข้าไป.

เมื่อตั้งปัญหาขึ้นว่าธรรมะคืออะไร ; ในขั้นแรกเรา
 จะต้องเอากันตามตัวหนังสือหรือตามตัวพยัญชนะของคำคำ
 นั้นก่อนแล้วจึงค่อยพิจารณากันถึงอรรถหรือความหมายของ
 คำคำนั้นอีกทีหนึ่ง.

ตามตัวพยัญชนะ คำว่า "ธรรมะ" เป็นภาษาบาลี
 หรือเป็นภาษาสันสกฤตแล้วถูกถ่ายออกมาเป็นภาษาไทยโดย
 รูปเดิมไม่ได้แปล เพราะฉะนั้นเราสนใจกันเป็นข้อแรกว่า
 ในภาษาบาลีนั้นคำว่าธรรมะแปลว่าอะไร หรือหมายถึงอะไร
 คำว่าธรรมะแปลว่า ทรง ธร เป็น root ของคำคำนี้ ; ธร
 แปลว่า ทรง หมายความว่าทรงตัวมันเอง คือ มีอยู่นั่นเอง.
 สิ่งใดที่ไม่เที่ยงเปลี่ยนแปลง สิ่งนั้นก็มีความไม่เที่ยง เปลี่ยน

แปลงนั้นแหละเป็นตัวมันเอง หรือทรงตัวมันเอง อยู่ใน
 กระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง; สิ่งใดที่ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลง
 สิ่งนั้นก็ทรงตัวมันอยู่ได้ ทรงที่ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลง คือ
 ความไม่เปลี่ยนแปลง แต่รวมความแล้วมันก็หมายถึงการ
 ทรงตัวอยู่ได้ด้วยกันทั้งนั้น เพราะฉะนั้น คำว่า ธรรมะ ตาม
 ความหมายทางตัวหนังสือย่อมนำมาหมายถึงทุกสิ่งไม่เว้นอะไรหมด
 เพราะว่าไม่มีอะไรเลยที่จะไม่มีการทรงตัวมันเอง; พวกที่
 ไหลเวียนเปลี่ยนแปลงก็ทรงตัวอยู่ในการไหลเวียนเปลี่ยน-
 แปลง มีความไหลเวียนเปลี่ยนแปลงเป็นตัวมันเอง; ที่นี้พวก
 ที่ไม่เปลี่ยนแปลงที่เราเรียกกันว่า นิพพาน หรืออสังขตะ
 หรืออะไรทำนองนี้ มันก็มีภาวะแห่งความไม่รู้จักเปลี่ยน
 แปลงนั้นเป็นตัวมันเอง ฉะนั้น จึงหมายถึงทุกสิ่งโดยไม่ยก
 เว้นอะไร นับตั้งแต่ฝุ่นที่ละเอียดที่ไม่มีค่าสักอนุภาคหนึ่งทาง
 วัตถุนี้ซึ่งก็เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลง จนถึงสิ่งที่มีค่ามากที่สุด,
 แล้วก็ถึงสิ่งที่เป็นามธรรมคือทางจิตทางใจ ความคิดความ
 นึกความรู้สึก, และก็ยังหมายถึงตัวการกระทำของมนุษย์และ

ผลของการกระทำ กระทั่งถึงการบรรลุผลนิพพาน ;
 ทุกอย่างนี้เรียกว่าธรรมะ หมต; ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่ามัน
 ใต้แก่ทุกสิ่งไม่ยกเว้นอะไร ถ้าหมายถึงกันตามรูปศัพท์ตามตัว
 หนังสือ ของคำว่า ธรรมะ.

ที่นี้ เมื่อพิจารณาดู ตามทางอรรถะ คือความหมาย
 เราใช้คำว่าธรรมะนี้ให้หมายถึงแต่เพียงสิ่งบางสิ่งที่เราประสงค์
 ตามควรแก่กรณีเท่านั้น; เราแยกคำว่าธรรมะนี้ออกเป็น
 พวกๆไป หมายถึงการกระทำก็ได้ หมายถึงความดี ความ
 งาม ความจริง ความถูกต้อง ความยุติธรรมก็ได้ แล้วแต่
 ในกรณีนั้นๆ จะประสงค์อะไร เพราะฉะนั้น ตามอรรถหรือ
 ความหมาย มันจึงหมายถึงแต่บางสิ่ง ที่นี้ ในหัวข้อของเรา
 ที่ว่า ธรรมะเป็นเครื่องช่วยโลกนี้ เราหมายถึงธรรมะอย่างไร
 ข้อไหน? ท่านก็คงจะมองเห็นได้ด้วยตัวท่านเองแล้วว่า
 หมายถึงในบางสิ่งหรือบางส่วนหรือบางแง่ของความหมาย.
 นี้แหละคือข้อที่เราจะได้วินิจฉัยกันต่อไปจนให้รู้ว่า ธรรมะที่
 จะเป็นผู้ช่วยโลกนี้หมายถึงอะไร.

ในชั้นนี้จะชักชวนให้ท่านทั้งหลายพิจารณาคูณถึงคำ
 แปลของคำว่า ธรรมะ. ก่อนอื่นทั้งหมดอยากจะบอกกล่าวว่
 คำว่าธรรมะนี้เป็นคำประหลาดอย่างยิ่ง ตรงที่ไม่มีใครสามารถจะ
 แปลมันออกไปได้ ให้ถูก ให้ตรง ให้เต็มให้ครบ ตามความ
 หมายของคำๆนี้. นี้เราจะเห็นได้ว่ามันเป็นโชคดียิ่งในภาษา
 ไทยเรา เราไม่แปลคำนี้ เรารับเอาคำคำนี้มาใช้เลย เรา
 จึงมีคำว่า ธรรมะ ธรรมะ นี้ พุทธอยู่ในภาษาไทยของเรา
 มันเป็นภาษาไทยของเราไปเลย, ที่นี้สำหรับชาวต่างประเทศ
 เล่าจะอย่างไร ชาวต่างประเทศพยายามจะแปลคำนี้เป็น
 ภาษาของตัวเองกันทั้งนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็ที่จะแปล
 เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากลหรือระหว่างชาติของ
 โลก, ที่นี้มันก็เกิดปัญหายุ่งยากอย่างยิ่งขึ้นที่จะแปลคำๆนี้
 ว่าอะไร และในที่สุดก็แปลกันมากมายทั้งหลายสิบคำ ล้วน
 แต่เป็นคำแปลของคำว่าธรรมะได้ด้วยกันทั้งนั้น; ทำกันอยู่
 อย่างนี้มาตั้งหลายสิบปีก็ว่าได้ คือไม่น้อยกว่า ๓๐ - ๔๐ ปี
 ผลสุดท้ายล้มเหลวหมด คือไม่สามารถจะบัญญัติคำไหนให้

ตรงกับความหมายของคำว่าธรรมะ ให้เต็ม ให้ครบ ให้
 ถ้วนได้ จึงหันไปใช้คำเดิม ที่เราเรียกว่า *ทับศัพท์* คือเอา
 คำเดิมนั้นแหละมาใช้ คำว่าธรรมะ จึงกลายเป็นคำในภาษา
 อังกฤษไป มากขึ้นทุกๆที เช่นเดียวกับที่ได้เป็นในภาษา
 ไทยของเรา ก็เลยรอดตัวไป; แต่ถึงอย่างไรก็ดี ในบางกรณี
 บังคับไม่ให้ทำอย่างนั้น บังคับให้ต้องแปลออกเป็นภาษา
 นั้นๆ ฉะนั้น ถ้าจะให้เข้าใจความหมายของคำคำนี้ให้ดี
 เราดูตามที่เขาแปลออกเป็นภาษาอังกฤษแล้วนั้นแหละ มันมี
 อยู่ก็คำกลองพิจารณาคุณ ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่า มีประโยชน์มาก
 แก่ท่านทั้งหลาย จึงขอชักชวนให้สนใจฟังและพิจารณาคุณ.

ได้กล่าวมาแล้วว่า คำว่า ธรรมะ นี้ ทำให้เกิดคำแปล
 ขึ้นเป็นภาษาอังกฤษถึง ๒๐ — ๓๐ คำ ฉะนั้น เราจะต้อง
 จัดมันให้เป็นหมวดๆว่า ก็คำมีความหมายไปในทางไหน
 ก็คำมีความหมายไปในทางไหน. หมวดแรกที่สุดที่น่าจะพูด
 ถึงก่อนก็คือ เขาแปลคำธรรมะนี้ว่า Form บ้าง, System บ้าง,
 Condition บ้าง, ว่า Thing บ้าง ว่า Cosmic Order หรือ

Cosmic Regulation บ้าง; ทุกคำมีความหมายถูกต้องทั้งนั้น
 แต่มันเฉพาะในบางกรณี; และคำว่า Form นี้ ตรงกันที่สุด
 กับคำว่าธรรมชาติในภาษาบาลีและสันสกฤต เพราะตามที่กล่าว
 แล้วว่า คำว่าธรรมชาตินั้นแปลว่าทรง; ธร แปล
 ว่าทรง; ที่นี้คำว่า Form ในภาษาอังกฤษนี้ก็มาจากคำว่า
 Forma ในภาษาลาตินซึ่งแปลว่า ทรง เหมือนกัน ฉะนั้น จึง
 มีบัญญัตินิยามความหมายของคำว่า Form นี้ว่า That which
 supports that which gave State or Condition to the
 orderly arrangement of parts which make a thing what
 it is; ^๕ หมายความว่าสิ่งที่สนับสนุนสิ่งซึ่งทำให้เกิดสภาพหรือสถานะแก่
 การจัดอยู่อย่างเป็นระเบียบของส่วนต่างๆ ส่วน ที่ประกอบกันขึ้น
 เป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามที่มันได้เป็นอยู่จริง; ฉะนั้นท่านจะเห็นได้ว่า
 มันตรงกับคำว่า ธร ในภาษาบาลี ฉะนั้นเราจึงถือคำว่า
 Form ในภาษาอังกฤษ, หรือ Forma ในภาษาลาตินนี้
 เป็นคำแปลที่ถูก ที่ตรง โดยตัวพยานะของคำว่า ธรรมชาติ.

ที่นี้ คำว่า System ก็หมายถึงระเบียบที่จัดขึ้นเป็นรูป

ว่างเป็น Form นั้น, Condition คือ สถานะ หรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดสถานะ ก็มีคามหมายอย่างเดียวกัน ในทางที่จะให้เกิดรูปร่าง. ส่วนคำ Thing นั้นถูกต้องที่สุดเพราะว่ามันเป็นคำกลางกว้างขวางที่สุด หมายถึงทุกสิ่งที่มีอยู่ในโลก และนอกโลกหรือเหนือโลก. คำว่า Cosmic Order, Cosmic Regulation ก็เหมือนกัน หมายถึงสิ่งที่ทรงตัวอยู่ได้ในวิสัยของโลก ตามระเบียบของมัน; เพราะฉะนั้นคำว่า Form หรือ System เป็นต้นี้ เป็นคำแปลหมวดหนึ่งซึ่งตรงกับคำว่าธรรมะตามภาษาบาลี.

ที่นี้ คำแปลหมวดที่ ๒ เขาแปลกันหลายคำเหมือนกัน เช่นคำว่า Doctrine หรือ Religion; คือโอวาทหรือศาสนา. ข้อนี้เราต้องวินิจฉัยกันถึงข้อที่ว่า ศาสนานั้น หมายถึงอะไร? บางทีเราจะต้องเลยไปถึงปัญหาว่า พุทธศาสนานี้เป็น Religion คุ้มหรือเปล่า? เพราะว่าสิ่งที่เรียกว่าพุทธศาสนานี้ เราหมายถึงธรรมะทั้งโดยตรงและโดยปริยาย. คำว่า Religion จะตรงกับความหมายของคำว่าธรรมะในพุทธ-

ศาสนา หรือเป็นศาสนาอย่างพุทธศาสนาได้หรือไม่ ^๕ เรา
 จะต้องวินิจฉัยดูพอสมควรเหมือนกัน คำว่า Religion นั้น
 มันมีรากศัพท์ว่าอย่างไร เป็นสิ่งที่จะต้องสนใจเสียก่อนจึง
 จะเข้าใจว่า ธรรมะที่อยู่ในรูปของพุทธศาสนานี้เป็น Religion
 ได้หรือไม่. คนบางพวกปฏิเสธว่าคำว่า Religion เอามาใช้
 กับพุทธศาสนา หรือธรรมะในพุทธศาสนาไม่ได้; ที่นี้เรา
 ลองพิจารณาดูว่า มันจะได้หรือไม่ได้ มันมีทางออกอย่างไร
 บ้าง.

คำว่า Religion ^๕ นี้ก็เป็นคำที่ถกเถียงกันมาก ในหมู่
 นักศึกษาและนักจริยธรรมทางศาสนา; ทำให้นักจริยธรรม
 เหล่านั้นค้นพบว่าในยุคนสมัยของ Cicero นั้น นักหนังสือดี
 กันว่าคำว่า Religion ^๕ นี้ มี root ว่า lig; และคำว่า lig ^๕
 หมายถึง to observe แปลว่าปฏิบัติ, โดยถือว่า Religion
 ก็ระเบียบระบอบของการปฏิบัติ; คือปฏิบัติตามคำสั่งที่มา
 จากสวรรค์เป็น Revelation อะไรทำนองนั้น เพิ่งถึงถึง
 ความหมายว่าปฏิบัติ. ที่นี้เราก็มองเห็นว่าในทางพุทธศาสนา

เรา ธรรมะก็มีสำหรับปฏิบัติ ฉะนั้นมันควรจะเป็น Religion
 ได้. ที่นี้ต่อมาถึงยุคเซอวิอุส (Servius) พวกนักหนังสือมี
 ความเห็นกันว่าคำว่า Religion นั้นมาจาก root ว่า leg, แทน
 ที่จะเป็น lig มันเป็น leg; คำว่า leg นั้นมันมีความหมายว่า
 to bind คือผูกพัน; เพราะพวกนี้ให้คำอธิบายว่า Religion
 หมายถึงสิ่งที่ผูกพันมนุษย์กับสิ่งสูงสุด ซึ่งก็หมายถึงพระ
 ผู้เป็นเจ้า; ซึ่งทางพุทธศาสนาเราก็จะถือว่าสิ่งที่เรียกว่า
 ธรรมะหรือศาสนานี้ ก็เป็นเครื่องผูกพันมนุษย์กับสิ่งสูงสุด
 คือนิพพานหรือความพ้นทุกข์, มันก็ไม่ไปไหน, ความหมาย
 ก็ยังคงเป็นไปได้. ที่นี้ตกลมาถึงสมัย St. Augustine the
 Great ท่านผู้นี้ถือเอาคำทั้งสองคำนั้นแหละผนวกเข้าด้วยกัน
 เลย คือทั้ง lig และทั้ง leg เอามารวมกันเสียเลย, คือทั้ง
 To observe และ to bind นั้นแหละมันจึงทำให้เกิดความ
 หมายถึงกว้างขึ้นไปว่า *ประพฤติกกระทำ เพื่อให้เกิดการผูกพัน*
ระหว่างมนุษย์กับสิ่งสูงสุด; เอาความเต็มที่ว่า ระเบียบสำหรับ
 ศึกษาและปฏิบัติหรือกระทำลงไปจะเป็นตามคำสั่งของ

สวรรค์หรือตามกฎของความจริงของมนุษย์ก็ตามใจเถิดได้
 ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ เป็นอันเดียวกัน ระหว่าง
 มนุษย์กับสิ่งสูงสุด ซึ่งจะหมายถึงพระเป็นเจ้าหรือจะหมายถึง
 ถึงความดีทุกชนิดที่นิพพานก็ตามใจ. เมื่อเอาความหมาย
 อย่างนั้นแล้ว ทำไมพุทธศาสนาหรือธรรมะในพระพุทธศาสนา
 นี้จะเป็น Religion ไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่ทำได้โดย
 ไม่ต้องอ้างเหตุผลอะไรอีก ฉะนั้นคำว่าธรรมะที่แปลว่า
 Doctrine หรือ Religion นี้มันก็เล็งถึงสิ่งที่เราเรียกกันว่า
 ศาสนา นั่นเอง จะเป็นศาสนาไหนก็ได้ และ พุทธศาสนาก็อยู่
 ในฐานะที่เป็น Religion ได้เหมือนกัน. นี้แหละเป็นความหมาย
 ของคำแปลกลุ่มที่ ๒.

ที่นี้ คำแปลกลุ่มที่ ๓ มีคำว่า Virtue, Moral Quality,
 Righteousness, Ideal, Duty. คำกลุ่มนี้มันเล็งถึงความถูกต้อง
 ความดี ความงาม หน้าที่ ที่เป็นอുകมคติที่ถูกต้อง, โดยเล็ง
 เอาคำ Righteousness นี้แหละเป็นส่วนสำคัญ; ไม่ได้หมายถึง
 ถึงความยุติธรรมหรือความถูกต้องอย่างเดียว แต่หมายถึง
 ความเหมาะสมด้วย เพราะฉะนั้นเดี๋ยวนี้นักศึกษาทางภาษา

หรือนักจริยธรรมแห่งยุคปัจจุบัน^{นี้} นิยมถือเอาคำแปลตามที่
 พวก Theosophical Society เขาใช้กันอยู่; เขาบัญญัติขึ้นใช้
 ในวงพวกเขาก่อน แล้วใคร ๆ ก็เห็นตาม แม้แต่พวกพุทธ-
 บริษัทที่ประเทศอังกฤษ. พวก^{นี้}เขาแปลคำธรรมะว่า The
 Course of Conduct right for a man at his particular stages
 of evolution; คือ ระเบียบระบอบของการประพฤติกระทำ ที่
 ถูกที่เหมาะสมสำหรับมนุษย์^{นี้} ทุก ๆ ระดับที่มีอยู่เป็นลักษณะเฉพาะ
 ของวิวัฒนาการของมนุษย์^{นี้}นั่นเอง; หมายความว่าต้องมีการประ-
 พฤติกระทำที่เหมาะสมสำหรับมนุษย์^{นี้}นั้น ๆ โดยเฉพาะ และถูก
 ต้องทุก ๆ ชั้น^{นี้} ทุก ๆ ตอน แห่งวิวัฒนาการของเขา; นั่น
 แหละคือธรรมะ; เพราะฉะนั้นเราจะเห็นได้ว่า การถือเอา
 ความหมายของคำว่าธรรมะในลักษณะเช่น^{นี้}เหมาะสมอย่างยิ่ง
 คือเป็น Applied ได้อย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน; ขอให้ท่าน
 สนใจไว้เป็นพิเศษ ซึ่งเราจะต้องพูดถึงกัน^{นี้}ในแง่^{นี้} ในความ
 หมายอย่าง^{นี้} เป็นส่วนใหญ่.

ที่^{นี้} กลุ่มที่ ๔ คำแปลของคำว่าธรรมะนั้นมีอยู่หลาย

คำเหมือนกัน เช่นคำว่า Cause ที่แปลว่า มูลเหตุ; Law กฎ, Standard มาตรฐาน, Norm บทบัญญัติ, และ Truth คือความจริงหรือสัจธรรม. กลุ่มๆ นี้เสด็จถึงกฎที่มีอำนาจหรือสิ่งที่มีอำนาจบังคับบัญชาสิ่งต่างๆ หรือเป็นเหตุ มูลเหตุแห่งสิ่งต่างๆ ทั้งคำแปลกลุ่มนี้กระต๊อไปข้างที่จะให้เกิดความคิดความเห็นว่ามี God หรือพระเจ้า.

ที่นี้ ถ้าในหมู่ชนที่ถือศาสนาที่ไม่ได้เอ่ยถึง God เช่นพุทธศาสนาอย่างนี้ ถ้าถูกถามว่ามี God ไหม อย่างนี้ก็ต้องเกิดการถกเถียงกันว่ามันหมายถึงอะไร. ถ้าเขาตอบว่ามันหมายถึง Cause คือมูลเหตุให้สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นและเป็นไปก็ดี หรือกฎระเบียบอันตายตัวที่ควบคุมสิ่งทั้งหลายก็ดี หรือว่าสัจธรรมสูงสุดที่คุ้มครองสิ่งทั้งหลายทั้งปวงก็ดี แล้วเราก็ตอบโต้ทันทีว่า แม้ในพุทธศาสนาก็มีสิ่งที่เรียกว่า God. สำหรับคำว่า God นั้นเราหมายถึง Truth นั่นเอง. ถ้าเราลองพิจารณาถึงความหมายคำว่า God โดยทั่วไป เราจะเห็นได้ว่าความหมายของคำว่า God นั้น มันมีเป็นพวกๆ อย่างนี้

เช่นว่า God the Creator, God the Preserver, God the Destroyer. นี้กล่าวตามหลักของพระเป็นเจ้า ในฝ่ายตะวันออกโดยเฉพาศาสนาฮินดู มีพระเจ้าผู้สร้างขึ้นมา พระเจ้าผู้รักษาคุ้มครองโลกไว้ พระเจ้าผู้ทำลายโลกให้สิ้นไปเป็นคราวๆ อย่างนี้; ได้แก่พระพรหมผู้สร้างโลก หรือพระนารายณ์ หรือวิษณุ ผู้คุมครองโลก, หรือพระศิวะผู้ทำลายโลก; อย่างนี้แล้วเรามีสิ่งที่เรียกว่าธรรมะนั้นเอง เป็นผู้สร้างโลก เป็นผู้คุมครองโลก เป็นผู้ทำลายโลกให้หายเป็นคราวๆ; เพราะคำว่าธรรมะนี้ เราหมายถึงสิ่งที่ ถ้าพูดถึงพูดว่า ยิ่งกว่าตักลับ คือไม่มีตัวมีตน เป็นผู้เป็นคน แต่มีอำนาจมากกว่าที่จะเป็นผู้เป็นคนเสียอีก. ข้อนี้เราไม่ได้หมายถึง Personal God หรือ Anthropomorphic God คือที่เป็นมนุษย์ รูปร่างเหมือนมนุษย์ มีจิตใจอย่างมนุษย์; เราไม่หมายอย่างนั้น, แต่เราก็ไม่รู้จะใช้คำว่าอะไร ต้องใช้ว่า Impersonal God หรือ Non anthropomorphic God ให้มันตรงกันข้ามไว้ที่ มันเป็นฝ่ายนามธรรมหรือยิ่งกว่านามธรรม.

ถ้า God เป็นอย่างนี้เราก็มี คือมีธรรมะที่เป็น Cause สำหรับให้สิ่งต่างๆ หมุนไปไม่มีหยุด แล้วโลกก็มีวิวัฒนาการหรือเป็นขึ้นมา. และสิ่งที่เรียกว่า “ธรรม” นี้ ก็คือ Regulation ต่างๆ ที่ควบคุมโลกไว้ หรือ Preserve โลกไว้ให้ยังคงอยู่ในสภาพเช่นนั้น และเมื่อถึงบางยุคบางคราวที่โลกมันหมุนไปในลักษณะที่จะต้องแตกดับลง สลายลง มันก็ต้องด้วยอำนาจของสิ่งที่เรียกว่า “ธรรม” อีกนั่นเอง ฉะนั้นจึงมีสิ่งที่เรียกว่า “ธรรม” เป็น God the Creator, The Preserver, The Destroyer ที่นี้ God อีกความหมายหนึ่งก็หมายถึง Omnipresence, Omnipotence, Omniscience, คือว่ามีอยู่ในที่ทุกแห่ง สำคัญกว่าอะไรทั้งหมด; ที่นี้พุทธศาสนาเราก็ไม่มีอะไรที่นอกไปจากธรรมะ แต่อยู่ในรูปแห่งกฎของกรรม เป็นต้น. Omnipotence มีอยู่ในที่ทุกแห่ง คล้ายกับว่ามีตาที่คอยดู ที่จะลงโทษผู้ทำผิด และให้รางวัลผู้ทำดี อยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง เรามีสิ่งที่เรียกว่า “ธรรมะ” ในรูปแห่งกฎของกรรมเป็น God ในลักษณะที่เป็น Omnipresence, Omni-

potence ที่^๕ Omnipotence คือใหญ่โตกว่าใครทั้งหมด มัน
 ก็ไม่มีอะไรยิ่งไปกว่าธรรมชาติ; ไปศึกษาดูเถอะ; อะไรที่ใหญ่
 หลวง ใหญ่โต สูงสุด สูงศักดิ์ อะไรก็ตามเกิด ไม่มีอะไร
 ยิ่งไปกว่าสิ่งที่เรียกว่าธรรมชาติ แต่ว่าในรูปอีกรูปหนึ่งก็มอง
 เห็นยากเต็มที. สำหรับ Omniscience ที่ว่าเป็นผู้รู้^๕ทั้งหมด
 ก็หมายความว่า บรรดาความรู้^๕ทั้งหลายทั้งสิน^๕นั้น^๕สรุปรวมอยู่
 ในคำว่าธรรมชาติเพียงคำเดียว เพราะคำว่าธรรมชาติหมายถึงทุก
 สิ่งทุกอย่างดังที่กล่าวมาแล้ว.

ความหมายของคำว่า God นั้นมาก กระทั่งถึงคำที่ก่อน
 ข้างจะตกลงขบขันว่า God the Dictionary. Dictionary หรือ
 ปทานุกรมก็หมายความว่า God นั้นแหละเป็นปทานุกรมเล่ม
 เดียวและบรรจุสิ่งต่าง ๆ ไว้หมดเบ็ดเตล็ดได้ในนั้น นี่เป็น
 สมัญญาอันหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่เรื่องที่น่าขบขัน แต่ก็ฟังดู
 เป็นน่าขบขัน ที่^๕ทางพุทธศาสนาเรามีอะไร? ก็มีสิ่งที่เรียก
 ว่า "ธรรมชาติ" อีกนั่นเอง; เพราะธรรมชาติหมายถึงสิ่งทุกสิ่ง
 ไม่ยอมยกเว้นอะไรดังที่กล่าวมาแล้ว เพราะฉะนั้นคำว่าธรรมชาติ

คำเดียวคือปทานุกรมทั้งหมดของสิ่งทั้งปวง. นี่เป็นตัวอย่าง
ที่จะให้เห็นว่าธรรมะคือ God แต่ไม่ใช่ Personal God, ข้อนี้
อย่าลืม.

ในที่สุดเราจะมาถึง คำที่สำคัญที่สุด คือ God the
Saviour คือ ผู้ช่วยให้รอด และเรามีการจำกัดเฉพาะลงไปว่า
The World—Saviour ที่จะช่วยโลกให้รอดจากสภาพที่ไม่ต้อง
การ ไม่น่าปรารถนา, คือ God. นี่แหละเราจึงมีสิ่งที่เรียก
ว่าธรรมะ มีธรรมะเป็นผู้ช่วย ช่วยโลกให้รอด ซึ่งเราจะได้
พิจารณากันต่อไป.

ถ้าดูคำแปลทั้งหมดนี้เราจะเห็นได้ว่า ธรรมะที่จะ
เป็นผู้ช่วยโลก ซึ่งอยู่ในรูปแห่งความหมายของคำว่า God นี้
มันหมายถึงอะไร. ถ้าจะเอาคำว่า God เป็นหลัก ก็ต้องให้
หมายถึงคำว่า Truth. ถ้าจะเอาคำว่า “ถูกต้อง” เป็นหลัก
ธรรมะต้องหมายถึงระเบียบปฏิบัติที่เหมาะสมแก่มนุษย์ทุกคน
ทุก ๆ ชั้น ทุก ๆ ตอน โดย เฉพาะแห่งวิวัฒนาการของเขานั้นแหละ
คือธรรมะที่จะช่วยโลก. ถ้าจะเอาความหมายว่าเป็น “ศาสนา”

แล้ว ศาสนานี้ต้องไม่หมายถึงสิ่งอื่น แต่ต้องหมายถึงธรรมชาติที่เป็น
การประพฤติปฏิบัติลงไปตรง ๆ ทำให้เกิดความถึงกันได้ระหว่าง
มนุษย์กับสิ่งสูงสุด คือความพ้นทุกข์หรือดับทุกข์.

ในที่สุดเราก็จะเห็นว่า เราก็มี่ "God" นั้นเอง เป็น
ผู้ช่วยให้โลกนี้รอด แต่ว่าคำว่า God นี้ต้องเป็น Impersonal
God; ถ้า God เป็น Personal God ก็เป็นมนุษย์ รูปร่าง
เหมือนมนุษย์, โกรธเป็น อะไรเป็นละก็ ต้องถือว่าเป็น
อีกเรื่องหนึ่งซึ่งเราไม่อาจจะยอมรับได้; ฉะนั้นจึงมีคำกล่าว
ที่ฟังดูแล้วน่าขันอย่างทีกล่าวว่ Truth is God, but God
is not Truth. ลองฟังดูว่ามันน่าขันอย่างไร, มันผิด Logic
ตรงที่ว่า *สัจธรรมคือ God แต่ว่า God ไม่ใช่สัจธรรม*; และ
คนที่เอามาเล่นเขายังอ้างว่าเป็นคำพูดของมหาตมกานธีด้วย;
ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า God นั้นไปหมายเอา Personal God.
ประโยคแรกนั้นกล่าวว่า Truth is God, นี่มันถูกซี เพราะ
ว่า Truth นั้นไม่ใช่ Personal, มันเป็นแต่สัจธรรม
เท่านั้น จึงตั้งอยู่ในฐานะเป็น God. แต่พอกกล่าวประโยค

หลัง God หมายถึง Personal God, มันก็เลย is not truth
 นี่น่าขันไหม ลองคิดดู. ที่นั่นจะให้รอดไปได้ God นี้
 ต้องไม่ใช่ Personal God, แต่ต้องเป็น Impersonal God
 ซึ่งมีความหมายครบทุกอย่าง อย่างที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง.
 ถ้าเราเอาสิ่งที่เรียกว่าธรรมเมื่อตะกั้นเป็น God แล้ว มัน
 ไม่มีทางที่จะกล่าวเป็นอื่นได้ มันตรงดิกกันไปหมดว่า Truth
 is God — God is Truth; Truth is God — God is Truth;
 อย่างนี้เรื่อยไปเพราะมันหมายถึง Impersonal God ซึ่ง
 เรียกว่า ธรรม และตั้งอยู่ในฐานะเป็น God ที่จะทำ
 หน้าที่ทุกอย่างตามหน้าที่ของ God เช่นสร้างโลก เช่น
 รักษาโลก หรือทำลายโลก หรืออยู่ในที่ทุกหนทุกแห่ง
 สูงศักดิ์กว่าสิ่งทั้งปวง รู้อะไรหมด และมีอำนาจที่จะคุ้มครอง
 โลก หรือช่วยโลกให้รอดได้ ถ้าหากว่ามนุษย์ช่วยกันทำให้สิ่งนี้
 มีอยู่กับโลก.

สำหรับเรื่องนี้ ในที่สุดเราก็พอจะกล่าวได้ว่า ไม่มี
 ทางที่จะแปลคำว่า “ธรรม” ออกไปเป็นภาษานี้ๆ คำใด

คำหนึ่งโดยเฉพาะ ^๕ ใช้คำว่าธรรมะเฉยๆ ทับศัพท์ไปตาม
 เดิมไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราจึงใช้คำว่าธรรมะคือผู้ช่วยโลกหรือ
 Dhamma — the World — Saviour. ถ้าคำธรรมะเท่ากับ
 God ก็คือ God นั้นเอง เป็น The World Saviour. ^๖
 นี้แหละคือคำอธิบายของคำว่า ธรรมะคืออะไร. ท่านจะถือเอา
 ความหมายไหนเป็นที่ชอบใจของท่าน ท่านมีอิสระที่จะทำได้.
 ตามตัวหนังสือ ก็แปลว่า “ทรง” หมายถึงทุกสิ่งที่ตรงตัวมัน
 เองอยู่ได้; ตามความหมาย ก็หมายถึงสิ่งที่เรียกว่า “ศาสนา”
 ที่จะผูกคนให้ติดกันกับนิพพาน หรือพระเป็นเจ้า. หรือว่า
 ถ้าจะเอากันในโลกนี้ ^๗ ที่เป็นปัญหาเฉพาะหน้าหยกๆ ก็ต้อง
 ว่า ระเบียบการปฏิบัติที่ปฏิบัติทุก ๆ ชั้น ทุก ๆ ตอน ของ
 วิวัฒนาการนั้นแหละคือธรรมะ; หรือถ้าจะพูดให้น่าอัศจรรย์
 เป็นปาฏิหาริย์ก็ว่า ธรรมะนั้นแหละเป็น God ตามความหมาย
 ทุกอย่าง ดังที่กล่าวแล้ว. ^๘ นี้คือคำตอบที่ว่าธรรมะคืออะไร.

ที่นี้ ^๙ ข้อต่อไป เราจะวินิจฉัยกันถึงหัวข้อที่ว่า สิ่ง
 เรียกว่าธรรมะนั้นตรงข้ามจากวัตถุหรือวัตถุนิยมอย่างไร มัน

จะเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความเข้าใจถูกต้อง เกี่ยวกับคำว่า
 ธรรมะยิ่งขึ้นไปอีกส่วนหนึ่ง ถ้าเรารู้ว่าธรรมะนั้นมันตรงกัน
 ข้ามจากวัตถุหรือวัตถุนิยมอย่างไร.

วัตถุนิยมนี้จำกัดความลงไปว่า ถือเอาวัตถุเป็นสรณะ
 เป็นที่พึ่ง, ไม่ได้ถือธรรมะหรือถือ God เป็นสรณะ เป็นที่พึ่ง;
 โดยเฉพาะ Dialectic Materialism ละก็ ถือเอาวัตถุเป็น
 ที่พึ่งจนถึงกับกล่าวว่าทุกอย่างมันตั้งต้นขึ้นมาด้วยวัตถุ ไม่
 พுகถึงนามหรือจิตเลย; นามหรือจิตเขาถือว่าเป็นเพียงปฏิบัติ-
 กิริยาของวัตถุ เพราะฉะนั้นจึงไม่ต้องพுகถึง พுகถึงแต่วัตถุ;
 นี้คือวัตถุนิยม. อีกทางหนึ่ง หมายถึงความลุ่มหลงในรสของ
 วัตถุ และมองเห็นอะไรแต่ในแง่ของวัตถุไปหมด จึงหลง
 คิดในความเอร็ดอร่อยสนุกสนาน เพลิดเพลินทางวัตถุไป
 เสียตะพึด; นี้ก็เรียกว่าวัตถุนิยม.

ที่ตรงกันข้ามจากวัตถุนิยมเราก็ไม่รู้จะเรียกว่าอะไรดี
 จะเรียกมโนนิยมหรือธรรมนิยมอะไร มันก็ยังมีอะไรชักขวาง
 อยู่เล็กๆ น้อยๆ เสมอไป; เราเรียกว่า อวัตถุนิยม ตีกว่า คือ

ไม่นิยมวัตถุก็แล้วกัน ; จึงมีคำคู่ว่า Materialism กับ Non—Materialism เป็นของตรงกันข้าม. ธรรมะนั้นจะต้องอยู่ในฝ่ายที่ไม่หลงวัตถุ เพราะไม่ถือเอาวัตถุเป็นสรณะ บางคนจะไปใช้ว่า กายนิยม วัตถุนิยม ที่ตรงกันข้ามจากมโนภาพ จิตนิยม หรืออะไรทำนองนั้นมันก็ได้เหมือนกัน แต่มันกระทบนั้นกระทบนี่นิดๆ หน่อยๆ เรื่อยไป สู้ใช้คำปฏิเสธตรงๆ ไม่ได้. บางคนก็ใช้คำว่า Idealism ให้ตรงกันข้ามจาก Materialism, แต่แล้วมันก็มีความหมายค้นได้ คือไปหลงอุดมคติหลงแจ้งไปก็มี มันไม่ค่อยปลอดภัย ; ใช้ว่า Non—Materialism ดีกว่า. ธรรมะนั้นมันเป็น Non—Materialism ในลักษณะตรงกันข้าม แม้โดยตัวหนังสือและโดยความหมายของมัน.

เราจะเข้าใจสิ่งนี้ได้ก็ต้องโดยพิจารณาจากสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันอยู่กับมนุษย์นั่นเอง. พวกหนึ่งจะเห็นว่า มีร่างกายเป็นสำคัญ จิตนี้ ไม่มีความหมายอะไร อยู่ภายใต้อำนาจของร่างกาย นี้พวกหนึ่ง ; อีกพวกหนึ่งก็ตรงกันข้ามว่า กาย

ไม่มีความหมายอะไร จิตอย่างเดี๋ยวนั้น เป็นต้นเหตุ เป็น
 อะไรทั้งหมด, กายเป็นของเล็กน้อยแฝงอยู่กับจิต หรือไม่มี
 ความหมาย. การกล่าวสุดโต่งไปทางใดทางหนึ่งอย่างนี้ก็จะ
 ไม่ค่อยงดงามทั้งนั้น. ทางที่ถูกแล้วมันควรจะอยู่ตรงกลาง
 เพราะมันต้องอาศัยกันและกัน อย่างถูกต้องไม่ยกเอาส่วนใด
 ส่วนหนึ่งขึ้นเป็นสิ่งเลิศ และมีแต่เพียงสิ่งเดียว ต้องให้
 เนืองคงคู่กันไปทั้งสองส่วน; แต่แล้วเราถือเอาสิ่งที่สำคัญ
 กว่า^๕ และเป็นหลัก คือเหมือนกับว่า จิตเป็นผู้นำ ร่างกาย
 เป็น^๖ผู้ตาม ซึ่งทางธรรมะเราชอบเปรียบกันว่า จิตนี่มันเป็น
 เหมือนกับคนง่อยคนหนึ่งแต่ตามันดี; ร่างกายเปรียบเหมือน
 คนแข็งแรงคนหนึ่ง แต่ตามันบอด. คนแข็งแรงเดินได้จริง
 แต่ตาบอด ไม่รู้จะไปทางไหนนี้เหมือนกับร่างกาย; แล้ว
 คนง่อยเดินไม่ได้แต่ตาดี มันก็เดินไม่ได้ ไปไหนไม่ได้
 เหมือนกัน แล้วสองคนมารวมเป็นคน ๆ เดียวกันผลก็คือ
 ทั้งเดินได้ ทั้งมองเห็น มันก็ไปได้, แล้วจะให้ใครเป็นผู้
 สั่ง มันก็ต้องให้ตาหรือคนง่อยนั้นแหละเป็นผู้สั่ง กังนั้น

เราจึงสังเกตเห็นความสำคัญของจิต^๕ยิ่งกว่าของกาย และให้มันเหมือนกันให้ถูกต้องก็แล้วกัน ; เพราะฉะนั้นเราจึงมีหลักไปในทางว่าเราอดได้เพราะเรื่องของจิต ไม่ใช่เรื่องของกาย เพราะฉะนั้นเราจึงไม่เห็นว่าการรับประทานอาหารเป็นคำๆ^๕ สำคัญในการที่จะทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ ; เราไปเห็นว่าการประพฤติถูกต้องทางจิตทางใจนั้นสำคัญกว่า ; เราจึงไม่เห็นว่าการสุขสนุกสนานเวิ้งอว้อยเปลือกเปล็นทางเนื้อหนัง^๕ เป็นของเลิศ เป็นของประเสริฐ อย่างพวกวัตถุนิยม. เราไปเห็นอะไร ที่สำคัญกว่านั้น และเราไปเห็นว่าความหลงในความสุขทางเนื้อหนังนั้นแหละคือศัตรูที่จะทำลายล้าง.

เรื่อง^๕เรากควรระนึกถึงเรื่องราวตอนหนึ่งในประวัติของ Jesus Christ ที่เราเรียกกันว่าพระเยซู^๕นั้น ใน New Testament ตอน Matthew มีว่า ซาตานพาพระเยซู^๕ขึ้นไปบนภูเขา มองเห็นแต่ก้อนหินเต็มไปหมดในสายตา ซาตานบอกว่าถ้าพระเยซูเป็นบุตรพระเจ้าจริง ก็ลองเสกก้อนหิน

เหล่านนี้เป็นขนมปังกุทิชิ คือให้เป็นอาหารที่กินได้. พระเยซู
 ทอบว่าไม่จำเป็นที่จะต้องเสกก้อนหินให้เป็นขนมปัง เพราะ
 ว่าคนเราไม่ได้มีชีวิตอยู่ด้วยขนมปัง แต่ว่าคนเรามีชีวิต
 อยู่ด้วยการปฏิบัติตามคำสั่งทุก ๆ คำของพระเป็นเจ้า จึงจะ
 มีชีวิตอยู่. เราจะได้เห็นได้ทันทีว่าพระเยซูนี้ไม่ใช่วัตถุนิยม
 ท่านถือว่าไม่ได้มีชีวิตอยู่ด้วยอาหารเช่นข้าวปลาอาหารที่รวม
 เรียกว่าขนมปัง ไปฆ่าหาขนมปัง หรือทำขนมปัง หรือว่า
 เสกสิ่งมากมายเหล่านีให้เป็นขนมปังทำไม; มานึกดูถึงข้อ
 ที่ว่าพระเป็นเจ้าได้สั่งว่าอย่างไร ให้ทำอย่างไร ประพฤติ
 อย่างไรดีกว่า เพราะนี่แหละจะทำให้มีชีวิตอยู่จริง ให้มีชีวิต
 อยู่ได้จริง มีชีวิตเป็นชีวิตจริงๆ. ชีวิตที่มาจากข้าวปลา
 อาหารเป็นชีวิตทางวัตถุนั้น ไม่ใช่ชีวิตจริง ฉะนั้นเราจงเอา
 ชีวิตจริง คือผลของการประพฤติกระทำตามคำสั่งของพระ
 เป็นเจ้าทุก ๆ คำ, นี้ก็เป็นความที่ชัดเจนแล้ว ที่ส่อให้เห็น
 สิ่งที่เราเรียกว่า วัตถุนิยม กับ ไม่วัตถุนิยม.

สำหรับในอินเดีย ในสมัยพุทธกาล ก็มีลัทธิ

Materialism อยู่หลายลัทธิ เช่นมีชื่อว่าลัทธิจารวากะ ของ
 ศาสตราชื่อนั้น, และลัทธิโลกายตะเป็นต้น. พวกนั้นก็ถือเอา
 วัตถุเป็นสรณะอย่างทีกล่าวแล้ว ถึงกับบัญญัติความเต็มเปี่ยม
 ทางกามคุณว่านิพพาน; เพราะเขาถือว่าเมื่อได้สมความ
 ปรรตนาในทางกามารมณ์ทุกอย่างแล้ว ความทุกข์ไม่มี
 จะ^๕นั้นจึงตั้งหน้าตั้งตาแสวงหาความเต็มเปี่ยมทางกามารมณ์
 แล้วบัญญัติว่าเป็นนิพพาน. บางท่านอาจจะสงสัยว่าทำไมจึง
 ใช้คำว่านิพพาน. ถ้าท่านเข้าใจถูกต้องก็หายสงสัย เพราะ
 คำว่านิพพานมีอยู่ก่อนพุทธกาล ใช้พูด ใช้กล่าวถึงกันอยู่
 ก่อนพุทธกาล; มีคำว่านิพพานซึ่งแปลว่าเย็น กับเย็น
 สงบเย็น อย่างนี้; แม้ที่สุดแต่คำพูดที่ใช้พูดกันอยู่ในครวั
 ว่าเตียน^๕ข้าวต้มนิพพานลง ได้ที่พอจะกินได้แล้ว อย่าง
 นี้ก็^๕พูดกันอยู่ในครวั เพราะว่ามันเป็นคำพูดธรรมดา ซึ่ง
 หมายถึงอาหารเย็นลง ๆ. และด้ามั่นเย็นถึงที่สุดก็เรียกว่า
 นิพพานโดยสมบูรณ์. นี้เขาพูดกันอยู่ในภาษาของมนุษย์
 ตั้งแต่ก่อน ที่^๕เมื่อศาสนาเจ้าลัทธิที่กันพบธรรมะอะไรที่ทำ

ความเย็นโดยแท้จริงคือเย็นทางจิตใจ เย็นเพราะไม่มีราคะ
โทสะโมหะนี้ มันไม่มีคำอะไรจะพูดให้ได้ความชัดเจนและ
รวดเร็วทันที ก็ต้องยืมคำนี้เอง ที่มนุษย์ใช้พูดกันว่าเย็น
เย็น นี้มาเป็นชื่อของธรรมชาติ จึงมีคำว่านิพพานใช้. ที่นี้
พวกที่เขาเห็นว่า ถ้าได้กามารมณฺ์สมบุรณฺ์แล้วมันเย็นออก
เย็นใจหยุดความกระหายได้ ก็บัญญัติกามารมณฺ์เป็นนิพพาน
ครั้นต่อมารู้ว่าความสุขทางจิตที่เกิดจากการทำสมาธิ นั้นเย็น
กว่าก็มาบัญญัตินิพพานกันที่ญาณหรือสมาบัติ; นี้ยุคหนึ่ง.
ต่อมาพระพุทธเจ้าท่านทรงเห็นว่ายังไม่ถึงที่สุด ก็เลยออก
บวชคันและทรงพบว่าหมดราคะ โทสะ โมหะ นี้แหละคือ
นิพพาน; คำว่านิพพานมีประวัติมาเป็นอย่างนี้.

พวกMaterialism จารวากะนั้นก็ชวนขยายในทางกาม
สุขลลิกานุโยคไปตามแบบของเขาซึ่งเขาถือว่าเป็นผลดีที่สุดที่
มนุษย์ควรจะได้ เพราะฉะนั้นจึง ไม่ใช่ ธรรมชาติลักษณะที่เรา
หมายถึงในที่นี้. เราไม่ถือว่าการกระทำอย่างนั้นเป็นระบอบ
ปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับมนุษย์ และเรายังประนามว่าเป็น

วัตถุนิยมจำกัด ติอรัสของวัตถุเป็นสรณะโดยส่วนเดียว. ถึง
 ในโลกเดียวกันก็ยังมิพูดกันว่า Eat, drink, and be merry,
 for to-morrow we may die อย่างนี้ ไต่ยืนทั่วไปหมดซึ่ง
 เป็นเหตุให้เขาชวนขายแต่เรื่องกิน เรื่องดื่ม เรื่องสรวลเส
 เฮฮา สนุกสนานทางเนื้อทางหนัง โดยคิดว่าพรุ่งนี้อาจจะ
 ตายเสียก็ได้ นี่ก็มีอยู่มากในโลกนี้ แม้ในประเทศไทย; พึง
 เข้าใจว่าเมื่อนี้ก็คืออุคมคติของวัตถุนิยม. สิ่งที่เราเรียกว่าธรรมะ
 นั้นจะเป็นอย่างนั้นไม่ได้ เพราะเราต้องการสิ่งที่ดีกว่ากิน
 ดีกว่าดื่ม ดีกว่าร่าเริงเต็มที่; นั่นก็คือความเยือกเย็น หรือ
 ความสงบเย็นนั่นเอง. การกิน การดื่ม และการร่าเริงเต็มที่
 นั้นถ้าปราศจากธรรมะแล้ว เป็นไฟทั้งนั้น มันจะเป็นการ
 กินไฟเข้าไป ดื่มไฟเข้าไป ร่าเริงอยู่ในกองไฟนั้น ถ้า
 ปราศจากธรรมะ. แต่ถ้ามีธรรมะแล้ว การกิน การดื่ม
 การร่าเริงนั้นจะเย็นด้วยธรรมะนั้นเอง และในที่สุดเราจะอยู่
 เหนือความตายอีกด้วย; เราจึงไม่มีการพูดว่าพรุ่งนี้เราอาจ
 จะตายเสียก็ได้ เพราะว่าเราได้อยู่เหนือความตาย; มันเลย

ตรงกันข้ามจากกันและกันอย่างนี้.

ทีนี้ อยากจะให้สนใจถึงสิ่งที่เรียกว่าสวรรค์. สวรรค์
 คำนี้กำกวมและค้นได้. คำว่าสวรรค์ในทางธรรมะของพุทธ
 ศาสนาจัดว่าเป็นวัตถุนิยม เป็นอุดมคติของพวกวัตถุนิยม
 แต่ว่าศาสนาอื่นอาจจะจัดคำว่าสวรรค์ว่าไม่ใช่วัตถุ หรือไม่ใช่
 วัตถุนิยม แต่กลายเป็นสิ่งสูงสุดที่ควรเข้าถึงก็เป็นได้เพราะ
 เขาพูดว่าการไปอยู่กับพระเป็นเจ้านั้น ไปอยู่ด้วยกัน
 ในสวรรค์ เขาถือสวรรค์เป็นที่อยู่ของพระเป็นเจ้า. ไปอยู่
 ด้วยกันในสวรรค์ ก็คืออยู่กับพระเป็นเจ้า เพราะฉะนั้น
 พวกนี้ไม่จัดสวรรค์ว่าเป็นวัตถุนิยม. เขาจะวาดภาพสวรรค์
 ของเขาไว้อย่างไรเราก็ไม่อาจจะพูด แต่ว่าสวรรค์ในทาง
 พุทธศาสนาหรือตามภาษาบาลีนั้นหมายถึงความเต็มเปี่ยมด้วย
 รูปเสียงกลิ่นรสสัมผัสตามที่สัตว์ปรารถนา ฉะนั้นจะเป็น
 สวรรค์ชั้นไหนก็ยังเป็นวัตถุนิยม. ขอให้ระวังคำที่กำกวม
 ที่สุด; ต้องดูให้ดี ๆ ให้ถูก ว่ามันหมายถึงอะไรกันแน่ :
 จะไปคิดว่าสวรรค์เป็นที่อยู่ของพระเป็นเจ้าแล้วมันก็จะสูงสุด

กันเพียงนั้น มันก็ถูกเหมือนกัน แต่สวรรค์เช่นนั้นจะต้องมีความหมายเป็นอย่างอื่นโดยแน่นอน; ไม่ใช่ความสมบูรณ์ด้วยความสุขสนานด้วยบริวาร ด้วยนางฟ้าหรือด้วยเทพบุตร เทพธิดา; สวรรค์ทำนองนั้นเป็นวัตถุนิยม; สิ่งซึ่งตรงกันข้ามจากสิ่งเหล่านี้ หรือความไม่ลุ่มหลงด้วยสิ่งเหล่านี้ แล้วรู้จักควบคุมสิ่งเหล่านี้ ต่างหากจึงจะเป็นธรรมะ คือ ไม่ใช่วัตถุนิยม.

เท่าที่กล่าวมานี้เราพอสรุปได้ว่า วัตถุนิยมนั้นคือร่างกาย อยู่เหนือใจ หรือ วัตถุอยู่เหนือจิตใจ ก็เลยเป็นทาสของวัตถุหรือของกาย แล้วมันก็มีผลทำให้วัตถุไม่พอกินพอใช้ในโลก. ส่วนธรรมะนั้นตรงกันข้าม คือถ้าเราไม่นิยมวัตถุ เราไปนิยมธรรมะแล้ว มันเปลี่ยนเป็นว่า ใจอยู่เหนือกาย ที่นี้ก็คือนายวัตถุ ไม่ใช่ทาสวัตถุ ฉะนั้นมันจึงทำให้วัตถุในโลกนี้เหลือเฟือ เพราะไม่ค่อยจะมีใครต้องการ. เดียวกันคนในโลกเป็นวัตถุนิยมจัด ทะกละทะกلامต่อวัตถุ รวบรวมเอามาไว้ พยายามแย่งชิงเอามา หาสะสมไว้กักตุนแผนการณ์

ล้วงหน้าเป็นร้อยๆ ปี ว่าจะสร้างสมเอาวัตถุไว้ให้พอ แล้ว
 วัตถุมันจะพอได้อย่างไร เมื่อทุกคนเกิดต้องการพร้อมๆ กัน
 ขึ้นมาอย่างนั้น ให้ในโลกนี้มีวัตถุมากกว่านี้อีกร้อยเท่า
 พันเท่ามันก็ไม่พอ; นี่วัตถุนิยมทำให้วัตถุไม่พอ; แต่ถ้า
 เป็นธรรมนิยมแล้ว มันทำให้วัตถุเหลือใช้ เพราะว่าเรา
 สามารถแสวงหาความสุขได้โดยไม่อาศัยวัตถุมากมายอะไร
 เลย วัตถุมันก็เหลือเกลื่อนกลาดไปหมด; ความต่างกันมัน
 มีอยู่อย่างนี้ ภาวะนำเสราที่สูงสุดคือการเป็นทาส เป็นบ่าว
 ของวัตถุ; และ ภาวะที่นายดีที่สุดก็คือนายเหนือวัตถุ;
 มันต่างกันอย่างนี้.

ถ้าเราดูไปถึงวิฤตติกาลของโลกที่กำลังเกิดอยู่กับโลก
 ไม่ว่าจะยุคไหนสมัยไหน ส่วนที่แล้มาแล้วหรือข้างหน้าต่อไป
 ก็ตาม และโดยเฉพาะเอาที่กำลังเกิดอยู่กับโลกบัดนี้ดีกว่า
 ว่าเดี๋ยวนี้ ทุกวันนี้ วิฤตติกาลของโลกนั้นมันเกิดมาจากวัตถุ
 นิยม หรือว่าเกิดมาจากธรรมนิยม ถ้าเรามองเห็นแล้ว เรา
 จะรู้ความต่างระหว่างวัตถุกับธรรม. เกือบจะไม่ต้องอธิบาย

อะไรเลย ท่านทั้งหลายก็พอจะทราบว่ามันเนื่องมาจากวัตถุ
 วิกฤติกาลถาวรของโลกนี้ เกิดมาจากวัตถุนิยม เพราะมนุษย์
 หลับหูหลับตาเป็นทาสของวัตถุด้วยกันทั้งนั้น จึงตกเป็นทาส
 ของพระยามารหรือของซาตานซึ่งมีวัตถุนั้นเป็นเหยื่อ. เมื่อ
 สัตว์ตกเป็นทาสของวัตถุแล้ว ตามันก็มีตไปหมด ตามันก็
 ไล่ไปตาม ไม่เห็นอะไร นอกจากการสั่นอ้อร่อยของวัตถุ
 มันจึงระทมทุ่มเทก้าลังการศึกษา การค้นคว้า สติปัญญา
 ทั้งหมดก็ไปในทางวัตถุทุกอย่างเดียว แล้วมันก็ให้ผล "สม
 น้ำหน้า;" คือว่า ยิ่งค้นกันมากเท่าไรก็ยิ่งเป็นทาสของวัตถุมากขึ้น
 ทุกที มากขึ้นทุกๆที นี่แหละมันจึงกลายเป็น โลกของวัตถุ
 แล้วมีผลคือวิกฤติกาลถาวร. ทีนี้ถ้าเราไม่ยอมตนเป็นทาส
 วัตถุ ศึกษาค้นคว้าสนใจแต่ในเรื่องธรรมะ ก็จะไม่เป็น
 ทาสของวัตถุ และจะควบคุมวัตถุได้ แล้ววิกฤติกาลถาวร
 ในโลกก็จะหายไปในพริบตาเดียว. มันเป็นความต่างตรงกัน
 ข้ามอย่างนี้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องสนใจ คือ
 มันเป็น ปัญหาเกี่ยวกับชีวิตหรือความเป็นความตายของมนุษย์นั่นเอง.

ที่^๕นี้เรามองดูแล้วจะยิ่งเห็นว่าสลดสังเวช ในเมื่อเรา
 จะเอากำง่าย ๆ ๒ คำขึ้นมาเปรียบเทียบกันดู คือคำว่า Human
 Conduct กับคำว่า Animal Behaviour นี้ต่างกันอย่างไร,
 ความประพฤติอย่างมนุษย์ และการกระทำอย่างสัตว์ไตรัจฉาน
 ต่างกันอย่างไร? เราจะเห็นว่าสัตว์ไตรัจฉานนั้นมันไม่รู้จัก
 อะไรเลย นอกจากวัตถุที่กินได้ ฉะนั้นจึงมีคำกล่าวที่ว่าถ้าผูก
 สัตว์แล้วก็ต้องผูกค้วยอาหาร เพราะสัตว์มันรู้แต่เรื่องอาหาร
 มันรู้แต่เรื่องวัตถุ เพราะฉะนั้น Animal Behaviour นั้นมันก็
 ไม่มีอะไร นอกจากว่ากระทำไปเพื่อวัตถุอย่างเดียวกันนั้น
 สำหรับสัตว์ที่เรียกว่าคน^๕ ถ้ากระทำไปเพื่อวัตถุอย่างเดียวกันแล้ว
 มันก็เป็น Animal Behaviour และมีอยู่ได้แม้ในหมู่นักศึกษา
 ผู้ที่สำเร็จมีปริญญาอันคว่ำเป็นศาสตราจารย์ เป็นโปรเฟส-
 เซอร์ของโลก; ต่อเมื่อมีการประพฤติกกระทำไปในทางที่
 ไม่เป็นทาสของวัตถุจึงจะเรียกว่า Human Conduct. เมื่อ^๕นี้
 เราพูดว่า Course of Conduct right for a man; ^๕นี้ ต้องเข้าใจ
 ว่าตรงนั้นเรามีความหมายของคำว่า Human จึงเท่ากับ Course

of Human Conduct; แทนที่จะพูดว่า Right for a man อยู่แล้ว. นี่ถ้าเราเอาคำธรรมคาๆ ๒ คำนี้มาเปรียบเทียบกันไว้เสมอแล้วมันจะทำให้เรามีอิทธิบาทตัปปะ มีความสะอึกกลัว ละอายต่อการที่จะไปเป็นอย่างสัตว์ คือนิยมวัตถุอย่างเดียว.

เท่าที่พูดมาทั้งหมดนี้ ก็พอเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ธรรมะนี้ตรงกันข้ามจากวัตถุนิยมอย่างไร; เวลาที่เหลื่ออยู่บ้างนี่ เรามาพูดกันถึงข้อต่อไปว่าธรรมะจะคุ้มครองโลกอย่างไร.

ธรรมะเป็นผู้ช่วยโลกอย่างไรนั้น โดยทั่วไปเราถือว่า ถ้าไม่มีธรรมะแล้ว วัตถุนิยมเจริญเท่าไร ยิ่งมีความทุกข์มากขึ้นเท่านั้น. ท่านต้องฟังดูให้ดี ๆ ให้เข้าใจคำที่ว่า วัตถุนิยมเจริญขึ้นเท่าไร ถ้าไม่มีธรรมะแล้วมันยังมีความทุกข์มากขึ้นเท่านั้น. เคียงวันเรายังก้าวหน้าในทางวัตถุนิยมขึ้น โดยไม่เจือด้วยธรรมะ จึงมีความทุกข์ นอนตาไม่หลับ เป็นโรคเส้นประสาทมากขึ้นทุกทีรู้ได้ด้วยสติซึ่งเป็นข้อเท็จจริง ไม่ใช่พูดคาดคะเน. สติที่โรงพยาบาล ทั่วโลกนี้มีโลกประสาท

โรคจิตมากขึ้นทุกที ก็โดยเหตุที่ว่าวัตถุเจริญวิ้งไปโดยไม่มี
 ธรรมะประคับประคอง. เพียงเท่านั้นเราก็จะเห็นได้แล้วว่า
 ธรรมะ^{นี้}คุ้มครองโลกไม่ให้เป็นโรคประสาท ไม่ให้เป็นโรค
 จิตไปตามความก้าวหน้าของความเจริญในทางวัตถุ; อย่าง
 น้อยก็คุ้มครองไม่ให้เป็นโรคทางจิตหรือทางประสาท ซึ่งเป็น
 มูลเหตุของโรคทางกายต่อไปอีกชั้นหนึ่ง

ที่^{นี้}อย่างน้อยที่สุดที่จะกล่าวให้คำไปกว่านั้นอีก เรา
 ควรจะมองดูจนเห็นว่า ธรรมะ^{นี้}ช่วยคุ้มครองให้คนผิดจาก
 สัตว์ คือให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์เดรัจฉาน. การเป็นสัตว์
 เดรัจฉานนั้น ใคร ๆ ก็เห็นว่าไม่ไหว เพราะเป็นระดับที่ต่ำ
 เป็นระดับที่ไม่มีเกียรติเป็นระดับที่ถูกประนาม. เรารอดพ้น
 จากระดับอันนั้นมาได้ ก็เพราะอาศัยสิ่งที่เรียกว่าธรรมะ คำกล่าว
 แต่โบราณในอินเดียมีอยู่ว่า อาหารนิททา ภยเมถุนนฺจ
 สามาณฺณเมตฺตปฺปนิรานํ; การกินอาหาร การแสวงหา
 ความสุขจากการนอน การรู้จักชั่งลาตวิ้งหนึ่ภัย การประกอบ
 เมถุนธรรม เหล่า^{นี้}มีเสมอกัน ระหว่างมนุษย์กับสัตว์; ธมโม

ทิ เทส อธิโก วิเสโส ธรรมะเท่านั้นที่ทำความผิดแปลก
 แตกต่างจากสัตว์ ทำความวิเศษกว่าสัตว์; ธมฺเมเน หินา
 ปสฺสุภิสมาณา ปราศจากธรรมะแล้ว คนก็เสมอกับสัตว์. ถ้า
 กล่าวข้อนี้ควรเป็นเครื่องเตือนใจอยู่เสมอ ลืมเสียไม่ได้ มัน
 เป็น เครื่องรางบ่งกันไม่ให้เป็นฝ่ายวัตถุนิยม. เรื่องกิน
 เรื่องนอนเรื่องอะไรทำนองนั้น มันเรื่องวัตถุนิยม ส่วน
 ธรรมะนั้นสูงกว่าและตรงกันข้าม เพราะฉะนั้นเราจะต้องถือ
 ว่าธรรมะนี้มีพระคุณคุ้มครองมนุษย์ให้พ้นจากความเป็นสัตว์ เป็น
 ข้อแรกก่อน.

ที่นี้ เมื่อกันในทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ เรา
 มีคำกล่าวว่ อตฺตที่ปา อตฺตสรณา, ธมฺมที่ปา ธมฺมสรณา;
 แปลว่า มีตนเป็นสรณะที่พึ่ง มีธรรมะเป็นสรณะที่พึ่ง; ไม่
 มีสิ่งอื่นเป็นสรณะที่พึ่ง คำว่ามีธรรมะเป็นสรณะที่พึ่งนี้
 มันก็หมายถึงธรรมะอย่างทีกล่าวมาแล้วข้างต้นที่จะยกสถานะ
 ของมนุษย์ให้มีวิวัฒนาการไปถึงจุดที่หมายปลายทาง หรือ
 สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้ถึง ถือว่าเป็นที่พึ่งที่สรณะ; ส่วน

ที่กล่าวว่า อดุททีปา อดุทสรณา นั้นหมายความว่าต้องทำ
 เอาเอง อย่าให้วัตถุมาช่วยทำ จิตใจนี้จะต้องทำเอาเอง วัตถุ
 มาช่วยให้ทำอย่างนั้นไม่ได้. เราต้องทำของเราเองด้วยจิต
 ใจเอง. หรือจะกล่าวอีกทีหนึ่งให้กว้างออกไปก็ว่า ทุกคน
 ต้องทำให้แก่ตนเอง อย่าไปหวังพึ่งคนอื่นแม้แต่ Personal
 God. สำหรับ Impersonal God นั้นหมายถึงธรรมะอยู่แล้ว
 จึงอยู่ในพวกที่เป็นที่ปราศรณา คือเป็นที่พึ่ง; แต่ Personal
 God นั้นหมายถึงคนอื่นเสียแล้ว คือบุคคลอีกคนหนึ่งเสียแล้ว
 จึงไม่อยู่ในขอบเขตของคำว่า "มีตนเป็นที่พึ่ง มีธรรมะเป็นที่
 พึ่ง;" โดยนัยนี้เราจะเห็นได้ว่า หลักธรรมในพระพุทธศาสนา
 นั้นไม่เนื่องด้วยวัตถุ ไม่ขึ้นแก่วัตถุ ไม่อยู่ในอำนาจของวัตถุ;
 แต่อยู่ในอำนาจของธรรมะ เนื่องด้วยธรรมะ ขึ้นอยู่กับ
 ธรรมะ และทำเอาด้วยตน และการทำเอาด้วยตนนี้ ก็เป็น
 ธรรมะข้อหนึ่งด้วยเหมือนกัน นัยหมายความว่า ธรรมะช่วยคุ้ม
 กรองให้พ้นจากอำนาจบีบคั้นหรือยั่ววน หรือหลอกลวงแล้ว
 มาตั้งตัวอยู่ในระบอบที่มีความสงบสุข ตามแบบของธรรมะ;

ทั้งนี้เพราะเหตุว่า ธรรมชาติจะสามารถที่จะสร้างสรรอุดมคติ
 อะไรต่างๆ ขึ้นมาอีกมากมาย ซึ่งนอกไปจากความสนุกสนาน
 เพลิดเพลินทางเนื้อหนัง. สำหรับวัตถุนั้นมีอุดมคติเพียงอย่าง
 เดียวมีผลสุดท้ายเพียงอย่างเดียว คือ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน
 เพลิดเพลินเอรีคร้อยทางเนื้อหนัง ส่วนธรรมชาติ มีเรื่องทาง
 จิตทางใจอีกมากมายหลายชั้นที่เป็นความสงบสุข กระทั่งถึง
 นิพพานเป็นที่สุด; นี้แหละที่เราเรียกว่าธรรมชาติคุ้มครองคน
 แต่ละคนเป็นคนๆ ไปทีเดียว โดยปัจเจกชน.

ที่นี้ ในทางสังคมคือรวมกันทั้งหมดแล้ว ธรรมชาติคุ้มครอง
 คุ้มครองอย่างไร. ธรรมชาติอย่างที่ว่านี้ ถ้ามีการถึงอย่างแท้จริง
 แล้ว จะทำให้เกิดความรู้สึกขึ้นมาว่า ชีวิตทั้งหมดเป็นชีวิตเดียว
 กัน มนุษย์ทั้งหมดเป็นมนุษย์คนเดียวกัน; มันจึงเกลียดกันไม่
 ลง ฆ่ากันไม่ลง; ส่วนวัตถุนิยมนั้นมันทำให้เห็นเป็นว่า
 ตัวใครตัวมันๆ ก็เลยตั้งข้อที่จะกอบโกยเป็นของตนแต่ละคน
 มันก็มีผลแย่งชิงกันกอบโกย และเกิดความกิดที่จะล้างผลาญ
 กัน ทั้งบนดิน ทั้งใต้ดิน ทั้งสงครามร้อน ทั้งสงครามเย็น

เป็นวิฤทธิกาลถาวร. ส่วนธรรมะนั้นยิ่งศึกษาไปยิ่งคิดไปจนกระทั่งถึงความลับอันลึกซึ้งของธรรมชาติ หรือของโลกแล้ว ย่อมทำให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนเป็นคนคนเดียวกัน ชีวิตทุกชีวิตเป็นชีวิตเดียวกัน เพราะฉะนั้นจึงฆ่ากันไม่ลงเอง; มันมีแต่ความเมตตากรุณาซึ่งกันและกัน ฉะนั้นจึงเรียกว่ากุ่มครองโลกเป็นส่วนรวม. โดยส่วนตัวแต่ละคน ธรรมะก็กุ่มครองอย่างที่ว่ามาแล้ว, โดยส่วนรวมก็กุ่มครองอย่างนี้.

ในทางธรรมะนั้น อาตมาอยากจะชักชวนให้นึกว่าทาง Ethics หรือ Moral Philosophy เขาถือกันว่ายอดของธรรมะหรือบรมธรรม ซึ่งเรียกกันว่า Summum Bonum คือความดีสูงสุดนั้นมีอยู่เพียง ๔ อย่างคือ Happiness หรือ Blissfulness คือความสงบสุขทางจิตใจแท้จริง ไม่ใช่ทางเนื้อหนัง, แล้วก็ Perfection ความเต็มเปี่ยมของความเป็นมนุษย์, แล้วก็ Duty for Duty's Sake หน้าที่เพื่อประโยชน์แก่หน้าที่ ต้องเป็นหน้าที่ชนิดที่ทำไปเพื่อประโยชน์แก่หน้าที่ไม่ใช่เพื่อตัวกูของกู, แล้วก็ Goodwill คือความปรารถนาดี, เราปรารถนาดี

ต่อเขา เขาปรารถนาดีต่อเรา เลยกกลายเป็นความปรารถนาดี
ต่อกันและกันทั้งสากลจักรวาล เป็น Universal Goodwill;
๔ อย่างนี้เท่านั้น เป็น Summum Bonum นอกนั้นไม่ใช่.

เดี๋ยวนี้เรากำลังอยู่ในความสุขทางเนื้อหนัง; นี่มัน
ผิดไปเสียตั้งแต่ส่วนแรกแล้ว. เดี๋ยวนี้เราไม่มี Perfection
คือความเต็มเปี่ยมของความเป็นมนุษย์ เพราะตกเป็นทาส
ของชานาหรือพระยามารคือวัตถุ. มันพิศุจน์อยู่ในตัวคือ
มันหิวอยู่เสมอ; ยิ่งได้มากินมาใช้เท่าไรก็ยิ่งหิวจัดไปกว่า
เดิม นั่นแหละคือความไม่เต็ม. ธรรมะเท่านั้นที่จะทำให้
จิตใจรู้สึกเต็ม ที่นี้ Duty for Duty's Sake นี้ เดี๋ยวนี้เราทำ
หน้าที่เพื่อเงิน เราไม่ได้ทำงานเพื่อประโยชน์แก่งาน ไม่ได้
ทำงานเพื่อประโยชน์แก่หน้าที่ ดังนั้นมันจึงเป็นวัตถุนิยม;
และเดี๋ยวนี้เราตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างกอบโกย; แม้จะได้
รับมอบหมายหน้าที่ให้เป็นผู้ผดุงธรรมของโลกเช่นนักบวช
เช่นครู เช่นตุลาการ หรืออะไรทำนองนั้น ก็ยังมีความคิดไป
ในทางแสวงหาประโยชน์ทางวัตถุเพื่อตัว ไม่ทำตัวเป็นเจ้า-

หน้าที่สำหรับผดุงธรรมะของโลก เพราะตกอยู่ใต้อำนาจของ
 วัตถุประสงค์, ดังนั้นมันจึงไม่ใช่ Duty For Duty's Sake, และ
 ไม่ใช่ความหวังดีด้วยธรรมะ หรือ Goodwill ที่แท้จริง แต่มัน
 เป็นการหวังวัตถุประสงค์ ไม่ใช่หวังเมตตากรุณา เพราะฉะนั้นโลก
 เราจึงไม่อยู่ในฐานะที่เรียกได้ว่ามีธรรมะเป็นเครื่องคุ้มครอง.

เราต้องทำอย่างตรงกันข้าม คือมีความสุขที่แท้จริง
 ซึ่งเป็นเรื่องทางจิตทางธรรม; แล้วก็มีความเป็นมนุษย์ที่
 เต็มคือมีวิธีที่จะทำให้จิตใจรู้สึกอิ่มเพียงพออยู่เสมอ, แล้วก็มิ
 สติปัญญาทำไปตามที่ควรทำเรื่อย ไม่หิวกระหาย ไม่เร่าร้อน
 ด้วยโรคภัย โลภะ; แล้วมีความสุขอยู่ในงานที่ทำ ไม่ใช่มี
 ความสุขจากเงินที่ได้มาจากการทำงาน เพราะว่าเงินนั้นมัน
 จะเป็นของเล็กน้อยไปในเมื่อถ้ามีจิตใจสูงแล้วมันได้ความสุข
 จากงานนั้นยิ่งกว่า; เหมือนกับที่บางคนทำงานจนลืมลูกเมีย
 กันกว่าศึกษาจนลืมลูกลืมเมียเหล่านี้ เพราะมันมีความสุขอยู่
 ในงานนั่นเอง. ธรรมะเท่านั้นไปสู่อุตมคติอย่างนี้ หรือจะ
 เรียกเป็นอย่างอื่นคือไม่ใช่อุตมคติก็ได้ จะถูกกว่าด้วยซ้ำไป
 คือเรียกเสียว่า เพื่อผลอย่างนี้ ก็แล้วกันซึ่งจะคุ้มครองโลก คือ

ไม่แสวงหาความสุขทางวัตถุ, เป็นคนอึดคนพออยู่ด้วยกัน
 ทุกคน ไม่เบียดเบียนกัน; แล้วมีความสุขในการทำงาน ไม่
 ใช้มีความสุขจากวัตถุ คือผลที่ได้มาจากงาน : และมีจิตใจ
 ชนิตที่ว่าทุกคนเป็นคนคนเดียวกัน ชีวิตทุกชีวิตเป็นชีวิต
 เดียวกัน. นี่แหละธรรมะมีลักษณะที่คุ้มครองโลกอย่างนี้
 ในรูปที่เรียกว่า God หรืออะไรก็สุดแท้ ซึ่งจะมีให้ทุกอย่าง
 ตามความหมายของคำว่า God ที่ถูกต้อง และ ผลก็คือมนุษย์
 เรารอด. ในทางภาษาธรรมะก็เรียกว่าวิมุตติ คือ หลุดพ้นจาก
 ความทุกข์; จะเรียกมันว่า Liberation หรือ Emancipation
 หรือ Salvation ก็แล้วแต่จะเรียก. นี่เป็นวัตถุที่มุ่งหมายของ
 ศาสนาทุกศาสนาด้วยกันทั้งนั้น เป็นผลเนื่องมาจากสิ่งที่เรา
 เรียกว่า ธรรมะ หรือ God ที่อยู่ในรูปของธรรมะ อย่างที่กล่าว
 แล้ว.

เวลาที่เหลืออยู่เล็กน้อยนี้ อาตมาจะกล่าวเลยไปถึงว่า
 ทำไมคนเราสมัยนี้จึงเลยเมฆต่อธรรมะซึ่งเป็นผู้คุ้มครองโลก.
 คำตอบในข้อนี้ มันก็ตอบอยู่ในคำที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า

เพราะตกเป็นทาสแห่งบีศาจของความสุขทางเนื้อหนัง. สิ่งที่เราเรียกว่า
 บีศาจ หรือซาตาน หรือพญามารนั้น ท่านอย่าได้เข้าใจผิด
 ไปว่ามันน่าเกลียดน่ากลัว; คนโง่ๆเท่านั้นที่เขียนรูปพญา
 มารเป็นยักษ์ครุร้าย เขียนซาตานเป็นสัตว์ครุร้าย มีเขา มีเขี้ยว
 เขียนไปอย่างโง่ๆ; ที่ถูกแล้วสิ่งที่เรียกว่าบีศาจหรือซาตาน
 หรือพญามารนั้น จะสวยที่สุดจะฉลาดที่สุด และมีเหยื่อ
 ที่ยั่ววนที่สุด ทำไมจึงเขียนรูปพญามารหรือซาตานอย่าง
 นั้น; ต้องเป็นคนที่สวยงามที่สุด คนจึงจะนิยม, ต้องฉลาด
 ที่สุด จึงจะล่อลวงคนไปได้, ก็ฉลาดอย่าง Cunning ที่สุด
 จึงจะล่อลวงคนไปได้; และต้องมีเหยื่อที่สวยงามหอมหวาน
 ที่สุดจึงจะล่อคนไปได้; ฉะนั้น การเขียนรูปพญามารเป็น
 อย่างกวนปิดหรืออะไรทำนองนั้นถูกที่สุด; นั่นแหละคือซาตาน
 แท้, ดังนั้นเราตกเป็นทาสของภูตผีบีศาจแห่งความสุขทาง
 เนื้อหนังคือวัตถุนิยมนั่นเอง. ครั้นเป็นทาสของวัตถุแล้ว
 ก็หันหลังให้ศาสนาของตนๆด้วยกันทุกศาสนา; มีศาสนา
 อย่างหน้าไหว้หลังหลอก.

ที่ว่าหันหลังให้กับศาสนาของตนนี้ คือถือแต่พอ
 เป็นพิธี ทำพอเป็นพิธี ว่านับถือพระเจ้า นับถือศาสนา
 อย่างในกองทัพที่กำลังรบกันอยู่ในสนามรบก็มีการทำพิธีทาง
 ศาสนา. แต่คุณเอิกจะเห็นว่า เป็นเรื่องหน้าไหว้หลังหลอก
 ๕๕ นั้น มันทำไปพอเป็นพิธีด้วยความกลัว. ความกลัวนั้น
 เป็นความโง่ชนิดหนึ่งบังคับให้ทำ มันไม่ได้เข้าถึงธรรมะ
 แท้จริง ไม่เข้าถึงศาสนาแท้จริง ไม่เข้าถึง God แท้จริง. แม้
 กระทำอยู่อย่างนี้ ประพฤติปฏิบัติอยู่อย่างนี้ ก็ยังเรียกว่า
 หันหลังให้ศาสนาอยู่นั่นเอง เพราะความขลาดความกลัว
 จึงไหว้พระสวคมนตรี เพราะหวังว่าจะถูกล้อตเตอร์จึงไปไหว้
 พระสวคมนตรี หรือทำบุญทำกุศล; อย่างนี้เรียกว่า แม้
 ทำอยู่อย่างนั้นก็เป็นการหันหลังให้ศาสนาทั้งนั้น; อะไรๆ
 ไม่เข้าใจไม่รู้ด้วย ต้องการแต่วัตถุอย่างเดียว แต่ก็ไปเกี่ยว
 ข้องกับศาสนาหรือเครื่องหมายของศาสนา ไปทำพิธีทาง
 ศาสนา บูชาอันอ่อนนตามทางของศาสนา, นี้แหละเราเรียกว่า
 เพราะเป็นทาสของกุตตลีสัจจทางวัตถุเนื้อหนัง จึงไปไหว้

พระ. ขอให้ฟังดูว่ามันมีความจริงอย่างไร; ไม่ได้ไหว้พระ
 สวดมนต์ด้วยอำนาจของธรรมะ หรือเข้าถึงธรรมะ แต่
 เพราะเป็นทาสของกฏตบิศาจแห่งความสุขทางเนื้อหนังมันใช้
 ให้ไปไหว้พระสวดมนต์เพื่อจะได้ผลเป็นคนมีโชคดี ร่ำรวย
 ค่ายกามารมณ์ หรือเรื่องหาความสุขทางวัตถุ. นี่ก็เพราะ
 ว่าวัตถุนั้นเองได้ครอบงำคนเราในโลกส่วนมากสมัยนี้ ก็เลย
 ชักใยพันตัวเองยุ่งไปหมด หาทางออกไม่ถูกจึงได้เป็นโรค
 เส้นประสาท เป็นโรคจิต เป็นโรคอะไรทางวิญญาณเพิ่ม
 สถิติขึ้น. สรุปความสั้น ๆ ว่า ตกเป็นทาสของวัตถุหรือวัตถุ
 นิยมจึงได้เฉยเมยต่อธรรมะ.

ที่นี้ มันควรจะมีปัญหาข้อสุดท้ายอีกว่า เราจะแก้
 วิกฤตการณ์ข้อนี้หรือปัญหาข้อนี้กันอย่างไร ก็ต้องตอบ
 อย่างกำปั้นทุบดินว่า หันหน้าให้ธรรมะด้วยความสุจริต และหัน
 หลังให้วัตถุนิยมด้วยใจจริง อีกเหมือนกัน คือทำด้วยสติปัญญา
 จริง ๆ ในการหันหลังให้วัตถุนิยม หันหน้าเข้าหาธรรมะ
 คือหันหน้าเข้ามาหาศาสนาของตน ๆ หันหน้าเข้าหาพระเป็น

เจ้าหรือ God ที่ถูกต้องของตน ๆ มันก็จะแก้ปัญหานั้นได้.

อาตมากล้ายืนยันว่าทุกศาสนาสามารถจะช่วยแก้ปัญหานั้นได้ ขอแต่ให้กระทำไปอย่างถูกต้องไม่มงายอย่างเดียวเท่านั้น คือให้เป็นธรรมชาติจริง เข้าถึงความหมายของธรรมชาติจริง : เป็น God คือธรรมชาติ, ธรรมชาติคือ God, หรือ God is truth, Truth is God นั้นแหละ ; ให้มันเป็นจริงอย่างนี้ แล้วมันก็จะแก้ปัญหานั้นได้.

ทีนี้ถ้าจะให้ระบุดึงการกระทำลงไปอีกสักเล็กน้อย ก็ขอระบุว่า จะต้องศึกษาจริงๆ ; จะต้องปฏิบัติจริงๆ ; จะต้องให้ได้ผลจริงๆ ; แล้วก็เผยแพร่ข่าวประกาศช่วยเหลือกันและกันจริงๆ. นี่มัน ๔ จริงคือ ศึกษาจริง ปฏิบัติจริง ได้ผลจริง แล้วก็ เผยแพร่จริง. เกียวนี้แม้แต่การศึกษาเราก็ยังหลอกตัวเอง ; ศึกษาพอเป็นพิธี. บางทีหลอกถึงกับว่าศึกษาศาสนาเพื่อประโยชน์ทางโลก อย่างนี้ก็มี. อย่างนี้ไม่ใช่ศึกษาจริง เป็นเรื่องศึกษาหลอก. บางคนตั้งใจจริงดอก แต่ว่ามันยังไม่จริงอยู่โดยไม่รู้สึกรู้สีก้าว. คำว่าฉันทุว่าวันหนึ่ง

๒๔ ชั่วโมงนี้ สนใจศึกษารรณะกัณหาที แล้วสนใจเรื่อง
 อื่นก็ชั่วโมงกับกัณหาที. เกิดมาอายุ ๒๐ ปี ๓๐ ปี ๕๐ ปี
 ๖๐ ปีแล้ว ไปทำสติติกุ สนใจธรรมะกัณหาและสนใจอื่น ๆ
 กัณหา กัณหาที ก็จะทำให้จริงหรือไม่จริง; การศึกษาของเรา
 จริงหรือไม่จริง. วันหนึ่ง ๆ ลองทำสติติกุ จะพบว่าเรายัง
 มีการศึกษาไม่จริง เรายังไม่รู้สึกรู้สึกลงในการศึกษารรณะ
 เลย. เมื่อการศึกษาไม่จริงแล้ว มันไม่ต้องพูดถึงการปฏิบัติ
 คอก การปฏิบัติมันก็พลอยไม่จริงไปด้วย เพราะไม่รู้ว่าจะ
 ปฏิบัติอย่างไร มันก็ละเมอเพื่อผ่านไปศึกษาสิ่งที่ไม่จำเป็น
 ไม่ใช่บัญญัติบริบทอัน เสียเวลาไปเปล่า ๆ แล้วก็ปฏิบัติไป
 อย่างงมงาย ๆ ไม่ตรงจุดหมายในการที่จะดับทุกข์ได้.
 พวกที่สนใจจะเป็นนักปราชญ์ในทางธรรมะนั้นแหละระวัง
 ให้ดีเถอะ มันจะออกไปนอกทิศทางของธรรมะ ไป
 ทางไหนก็ไม่ทราบ แต่ว่าในที่สุดจะย้อนไปเป็นทาสของ
 วัตถุนิยม; เพราะความเป็นปราชญ์นั้น มันต้องการชื่อเสียง;
 ชื่อเสียงนี้ต้องการใช้เป็นเครื่องมือหาวัตถุ; ผลสุดท้ายมัน

ก็ศึกษาเพื่อความเป็นปราชญ์ ศึกษาธรรมะนี้แหละ เสร็จแล้ว
ไปเป็นทาสของวัตถุนิยม อย่างนี้เรียกว่าศึกษาไม่จริง ปฏิบัติ
ไม่จริง. มันต้องปฏิบัติเพื่อเข้าถึงธรรมะโดยแท้จริง จาก
การศึกษาที่ถูกท้อ้ง มันจึงจะได้ผลจริง.

ที่นี้ เรื่องการเผยแผ่จริง นั้น หมายความว่าถ้าเราได้
เข้าถึงธรรมะจริงแล้วมันง่าย เราอาจจะเผยแผ่ได้ง่าย. แต่
ถ้าเราไม่ได้เข้าถึงธรรมะจริงแล้ว แหมมันจะยากยิ่งเหมือน
กันในการที่จะบอกจะสอนผู้อื่นนั้น; เพราะเหตุใด? เพราะ
เหตุว่า การบอกการสอนผู้อื่นหรือการเผยแผ่นั้น มันสำคัญ
อยู่ที่ทำตัวอย่างไรให้ดู หรือมีความสุขให้ดู; ไม่ได้สอน
ด้วยปาก. การพูด การสอน การเขียนให้อ่านนี้ แทบจะไม่
มีความหมาย; แต่การประพฤติให้ดู ทำตัวอย่างให้ดู มี
ความหมายมาก คือมันดึงดูดใจให้เขาเชื่อ ให้เขาไว้ใจแล้ว
แล้วทำตาม; การพูดพร่ำไปด้วยปากนี้ มันไม่สร้างความไว้
วางใจ; มันยังฉงนสนเท่ห์มันยังกลัวอยู่ว่าคนที่พูดนั้นยังทำ
ได้หรือเปล่า เพราะฉะนั้นการเผยแผ่ที่แท้จริงของพระอรียเจ้า

นั่นคือ ท่านเป็นคนใหญ่ ท่านมีชีวิตอยู่ตามแบบของท่านใหญ่
 เท่านั้น ท่านไม่ต้องพูดด้วยปาก; แล้วที่สี่ไปว่านั่นคือ
 ท่านมีความสุขใหญ่ มีความสะอาด สว่าง สงบ เยือกเย็นใหญ่
 เป็นสุขอย่างแท้จริงใหญ่ การเคลื่อนไหวของพระอรียเจ้า
 ทุกๆอย่าง มันจึงเป็นไปอย่างถูกต้อง ตรงตามหลักที่เรา
 เรียกว่า Summum Bonum หรือ Highest good ของมนุษย์;
 คือมีความสุขแท้จริง หรือ Blissfulness, มีความเต็มแห่ง
 มนุษย์ (Perfection), มี Duty for Duty's Sake คือท่านไม่
 ได้ทำเพื่อเงิน ไม่ได้ทำเพื่อชื่อเสียง, แต่ท่านทำเพื่อหน้าที่;
 แล้วท่านมี Goodwill คือ Universal Loving Kindness
 จริงๆ. นั่นแหละคือการเผยแผ่ของท่าน; ฉะนั้น การที่เรา
 จะตั้งกลุ่ม หรือตั้งสมาคม พันด้วยเสียงด้วยปากนี้ มันยัง
 ไกลจากการเผยแผ่ที่แท้จริง. ขอให้เราทุกคนเผยแผ่ด้วย
 การแสดงอะไรใหญ่ อยู่ที่เนื้อที่ตัว คือที่กายที่วาจา ที่เนื้อ
 ที่ตัว; แล้วก็มีมีความสุขใหญ่ อยู่ที่เนื้อที่ตัว ที่กายที่วาจาที่
 ใจของเรา; และไม่ต้องออกปากชักชวนสักคำเดียว คนอื่น

ไว้ใจและพยายามทำตามเอง โดยไม่ต้องพูดกันสักคำ. นี่แหละเราจะแก้ปัญหาคำนี้ด้วยลักษณะอย่างนี้ คือศึกษาจริง ปฏิบัติจริง ได้ผลจริง เผยแผ่กันจริงๆ ให้ถูกต้องตามวิธี; ก็จะแก้ปัญหาคำนี้ได้ โดยทำให้คนเราหันหลังให้วัฏฏนิยม แล้วก็หันหน้ามาสู่ศาสนาของตนๆ แล้วธรรมะก็เป็น The World Saviour ได้ ด้วยเหตุนี้.

สรุปความว่า ธรรมะที่แท้จริงนั้น คือการกระทำที่ถูกต้องตรงต่อวิวัฒนาการของมนุษย์ทุกชั้นทุกตอน และอยู่ในฐานะที่จะช่วยโลกได้จริง. ถ้าจะเรียกว่า God ก็ควรจะเรียกที่ธรรมะในลักษณะอย่างนี้. และเราก็จะต้องรับรู้ว่าเป็นธรรมะเป็นสิ่งที่ช่วยโลกแล้ว เราต้องช่วยกันทำโลกให้มีธรรมะ; ทำโลกให้มีธรรมะ ธรรมะจึงจะช่วยโลก; เฉพาะฉะนั้นเราต้องหันหน้าเข้าหาธรรมะ และหันหลังให้ศัตรูของธรรมะ คือหันหลังให้วัฏฏนิยม. เรื่องมันก็มีอยู่เพียงเท่านั้น.

ขอยุติการบรรยายเพราะสมควรแก่เวลาเพียงเท่านั้น.

รายชื่อหนังสือ ชุด หมุนล้อ

อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่
๑.	พระพุทธคุณค่ากลอน	๔
๒.	การศึกษาคืออะไร ?	๑
๓.	การงานคืออะไร ?	๑
๔.	ทรัพย์สินสมบัติคืออะไร ?	๑
๕.	สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์	๑
๖.	ปัญหาที่เกิดจากการศึกษาไม่สมบูรณ์แบบ	๑
๗.	ปวารณา และธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา	๑
๘.	ชาติในปัจจุสมุปบาท	๑
๙.	ทางออกที่ ๓ แห่งยุคปัจจุบัน	๑
๑๐.	การบวชคืออะไร ?	๑
๑๑.	ศาสนาคืออะไร ?	๑
๑๒.	ตัวตนคืออะไร ?	๑
๑๓.	อานาปานสติภาวนา	๑
๑๔.	ธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา ทั้งชนิดมีตัวตนและไม่มีตัวตน	๑
๑๕.	คุณพระไม่ตาย	๑
๑๖.	คุณพระไม่ตาย และเกิดมาทำไม ?	๑
๑๗.	ความรักดี	๑
๑๘.	เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า "พระเจ้า"	๑
๑๙.	ครู คือผู้ทำหน้าที่สร้างโลก	๑
๒๐.	การทำวัตรตามแบบโบราณ	๑
๒๑.	ประมวลปรมัตถธรรมที่คนธรรมดาควรทราบ	๑
๒๒.	โลกอื่น	๑
๒๓.	ความเกิดแห่งทุกข์และความไม่เกิดแห่งทุกข์	๑
๒๔.	นิรันดร	๒
๒๕.	วันคร	๑
๒๖.	แผ่นดินทองต้องสร้างด้วยแผ่นดินธรรม	๑
๒๗.	เมื่อพอใจในหน้าที่ ที่กำลังกระทำ ก็มีสวรรค์ อยู่ ณ ที่นั่นเอง. เมื่อไม่รู้จักตัวเอง ก็ไม่รู้วิบาก ควรจะมีหน้าที่อะไร	๑

ธรรมะคุ้มครองโลก; ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างศาสนา :

ปาฐกถาธรรมที่ศาลาอเมริกัน ถนนพัฒนาพงศ์ กรุงเทพฯ

- ฟังทราบว่า ธรรมะคืออะไร? แปลเป็นภาษาอังกฤษได้มากค่า.
- ธรรมะนี้ตรงข้ามกับวัตถุนิยม, เพราะปราศจากธรรมแล้วร้อนทั้งนั้น.
- สวรรค์ทางพุทธศาสนา ถือว่าเป็นวัตถุนิยม.
- วัตถุนิยมนั้น กายอยู่เหนือใจ; แต่ธรรมะ ใจอยู่เหนือกาย.
- คนเป็นทาสวัตถุนิยมมากขึ้น.
- ธรรมะคุ้มครองโลกคือ : คุ้มครองคนให้ผิดจากสัตว์.
- คนมีตนเป็นที่พึ่ง, มีธรรมะเป็นที่พึ่ง.
- ในทางสังคม มนุษย์เป็นคนเดียวกัน ผ่ากันไม่ลง.
- สมัยนี้เพิกเฉยธรรมะ เพราะเป็นทาสความสุขทางเนื้อหนัง.
- ปฏิบัติศาสนาแต่เพียงเป็นพิธี.
- จะแก้ปัญหานี้ได้, ต้องหันหลังให้วัตถุนิยม.
- ต้องศึกษาจริง, ปฏิบัติจริง ให้ได้ผลจริง.
- การสอนผู้อื่นต้องประพฤติให้ดู, มีความสุขให้ดู.